

RICHTLIJN DIEETBEHANDELING STICHTING VILENTE PIETER PAUW

Dit is de richtlijn *Dieetbehandeling* van Stichting Vilente Pieter Pauw, Wageningen

Richtlijn *Dieetbehandeling*
Stichting Vilente Pieter Pauw, Wageningen

Doel

De richtlijn biedt houvast voor de zorgverleners bij het voorschrijven en uitvoeren van dieetbehandeling bij verpleeghuisbewoners.

Gebruikers

Alle disciplines die mogelijk betrokken kunnen zijn bij het uitvoeren en voorschrijven van dieetbehandeling, d.w.z. arts, diëtist, contactverzorgende, logopedist, ergotherapeut en overige verzorgenden.

Definitie

Diëtist: De diëtist is de deskundige op het gebied van een eventueel door de bewoner te gebruiken dieet en het inpassen van de voedingspreferenties van een bewoner in een adequate-, optimale- of wensvoeding.

Dieetvoeding: Een dieetvoeding is een voeding die om medische redenen aan specifieke eisen moet voldoen. Deze specifieke eisen kunnen betrekking hebben op verschillende aspecten van de voeding zoals: gehalte aan voedingsstoffen, gehalte aan andere stoffen b.v. stoffen waarvoor een voedingsovergevoeligheid kan bestaan, frequentie van de maaltijden, verdeling van de voedingsstoffen over verschillende maaltijden, consistentie van de voeding, toedieningsvorm van de voeding nl. enteraal (via het spijsverteringskanaal) of parenteraal (buiten het maag-darmkanaal om).

Adequate voeding: Een adequate voeding levert voldoende energie en voedingsstoffen om de voedingstoestand te handhaven en is toereikend voor het dagelijks functioneren. Adequate voeding is gericht op de actuele situatie en op de effecten op middellange termijn en niet op gezondheidsbevordering op lange termijn. De preventie van ziekten als hart- en vaatziekten, diabetes en kanker heeft geen prioriteit.

Optimale voeding: Een optimale voeding levert alle benodigde energie en voedingsstoffen om de voedingstoestand te handhaven en zo nodig te verbeteren. Optimale voeding richt zich zowel op de actuele situatie als op de effecten op de middellange en de lange termijn.

Dieetbehandeling is het geheel van activiteiten dat tot doel heeft een bijdrage te leveren aan het voorkomen, opheffen, verminderen of compenseren van met voeding samenhangende of door voeding beïnvloedbare stoornissen, beperkingen en participatieproblemen. Bij dieetbehandeling is sprake van een medische indicatie. Behandeling vindt plaats na verwijzing door een arts. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het aanvraagformulier dieetbehandeling (bijlage 1)

Een dieetbehandeling bestaat uit de volgende activiteiten:

- Verwijzing: registratie van onder andere persoonsgegevens, medische gegevens en aanvullende gegevens (bijvoorbeeld communicatiebeperking). Op basis hiervan bepaalt de diëtist het zorgniveau.

- Diëtistisch onderzoek: onder andere onderzoek naar verwachtingen, hulpvraag, medische voorgeschiedenis, huidige laboratoriumwaarden en stofwisselinggegevens, psychosociale gegevens, eetgedrag en voedingstoestand
- Diëtistische diagnosestelling: analyse van verkregen gegevens en formuleren van het kernprobleem
- Vaststellen behandelplan/behandeling: bepalen van de doelstelling van de behandeling en het opstellen van het behandelplan, informeren van de verwijzer
- Uitvoeren van de behandeling
- Evaluatie van resultaten en doelstelling van de behandeling
- Afsluiting van de behandeling: registreren van eindgegevens, reden van afsluiting, maken van vervolgsafspraken, informeren van de verwijzer.

Een dieetadvies is voor veel mensen ingrijpend. Het niet meer 'gewoon' kunnen of mogen eten is een aanzienlijke inbreuk op het dagelijkse leef- en eetpatroon en vraagt begrip en begeleiding. Het inspelen op de leefomstandigheden van de patiënt is onontbeerlijk voor het volhouden van het dieet om zo het gewenste resultaat te kunnen behalen. Een diëtist levert daarom maatwerk voor de bewoner. Daarnaast is het motiveren en stimuleren tot de gewenste gedragsverandering een belangrijk onderdeel van de dieetbehandeling.

Werkwijze

Bij aanvang van de verpleeghuiszorg wordt de screeningslijst voedingstoestand ingevuld. De verpleeghuisarts en contactverzorgende bespreken deze lijst bij het vaststellen van het voorlopig zorgplan. De diëtist wordt zo nodig door de verpleeghuisarts geconsulteerd.

Bij de volgende aandoeningen kan aan een consult bij de diëtist gedacht worden:

- COPD
- Decubitus
- Diabetes
- Gewichtsverlies-depletie-ondervoeding
- Hartfalen
- Kauw- en slikstoornissen
- Nierinsufficiëntie
- Neurologische aandoeningen
- Overgewicht
- voedselovergevoeligheid - tekort voedingsstoffen

Voor specifieke gegevens kan de arts de artsenvijzer diëtetiek raadplegen.

De volgende gegevens zijn relevant voor de diëtist:

- Diagnose: onderliggende aandoening, eventuele nevendiagnose
- Symptomen: anorexia, kauw- en slikproblemen, speekselvloed, droge mond, misselijkheid, obstipatie
- Laboratoriumgegevens: indien van toepassing
- Medicatie/therapie: indien van toepassing/behandelbeleid (voedingsdoel)
- Overig: lengte, gewicht (verloop van de afgelopen 6 maanden), beperkingen, handicaps

Op basis van de diëtistische diagnosestelling stelt de diëtist in overleg met de bewoner of zijn familie een voedingsadvies op dat opgenomen wordt in het zorgdossier. In dit advies wordt in overleg met de verpleeghuisarts het doel van de behandeling opgenomen. Verder kunnen in dit advies kenmerken in termen van voedingsstoffen en consistenties opgenomen zijn. De diëtist geeft op maat gesneden advies over de kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling van de voeding van de bewoner, rekening houdend met de benodigde inname van alle macro- en micronutriënten. De diëtist adviseert ook over de wijze van toediening (oraal, niet-oraal, eventueel parenteraal). De diëtist motiveert, stimuleert en instrueert verzorgenden bij de uitvoering van het voedingsadvies. In het behandelplan worden evaluatiemomenten opgenomen waarna behandeling vervolgd, gestaakt of aangepast kan worden. Contactverzorgende verwerkt de adviezen op de zorgkaart en geeft wijzigingen in de warme maaltijd door aan de receptie. De receptie geeft dit door aan de keuken van het ziekenhuis Geldersche Vallei.

Dieetvoeding/voedingsadviezen

Er zijn verschillende diëten die toegepast worden in Verpleeghuis Pieter Pauw. Wanneer een dieet of voedingssupplement nodig is wordt dit door de arts of diëtist via het aanvraagformulier “dieetbehandeling” (bijlage 1) aangevraagd. Het aanvraagformulier wordt bewaard in het zorgdossier achter tabblad 14 diëtist. Op basis van dit formulier kan de verzorgende vervolgens het bestelformulier voedingssupplementen (bijlage 2) invullen en indienen bij de receptie. Spoedaanvragen gaan altijd in overleg met de arts/diëtist.

Voor in de cardex is het formulier bijvoeding (bijlage 3) opgenomen waarop afgetekend kan worden of de bijvoeding is uitgegeven.

Energieverrijkt dieet

Dit dieet wordt aanbevolen voor bewoners die een hoger energieverbruik hebben door een ziekte als kanker, ontstekingen of herstel na operatie of ziekte. Ook wordt het toegepast als bewoners weinig eten ten gevolge van bijvoorbeeld vermoeidheid na een hersenbloeding of problemen met slikken om op deze wijze toch alle voedingsstoffen binnen te krijgen.

Energie- en eiwitverrijkt dieet

Dit dieet wordt aanbevolen wanneer een bewoner een hoger energieverbruik heeft en daarnaast meer eiwitten in de voeding nodig heeft. Dit komt voor bij decubitus en ernstige ondervoeding en longziekten.

Energiebeperkt dieet

Wordt aanbevolen als een bewoner overgewicht heeft, door bijvoorbeeld weinig lichaamsbeweging (bedlegerig, rolstoelafhankelijk), kan dit zijn zelfstandig handelen belemmeren of de revalidatie bemoeilijken. Een energiebeperkt dieet wordt dan geadviseerd.

Diabetesdieet

Wanneer een bewoner diabetes mellitus heeft wordt er een dieetadvies opgesteld afhankelijk van het type diabetes (1 of 2), de voedingsbehoefte en de mate van ontregeling van de bloedsuikerspiegel. Wanneer een bewoner goed is ingesteld wordt gegeten en gedronken volgens de algemene richtlijnen voor gezonde voeding. Bij overgewicht kan ook een energiebeperkt dieet nodig zijn.

Voedingsvezelverrijkt dieet

Bij obstipatieklachten (verstopping) kan voeding met extra vocht en voedingsvezels de bewoner helpen weer een normaal ontlastingspatroon te krijgen.

Aangepaste consistentie

Bij voeding met aangepaste consistentie wordt de structuur van het eten veranderd, bijvoorbeeld door de voeding te malen. Dit kan een uitkomst zijn wanneer een bewoner slikproblemen heeft of als het kauwen moeilijk gaat. Ook dranken worden aangepast. Zo kan het nodig zijn ze te verdikken om verslikken te voorkomen.

Voor werkinstructie indikken van dranken zie bijlage 4.

Dieetvoeding

Wanneer een bewoner uitbreiding of aanvulling van de voeding nodig heeft wordt dit altijd eerst met gewone voedingsmiddelen gedaan, bijvoorbeeld met een extra plakje koek, een extra schaaltje vla of een extra schaaltje fruit. Daarnaast is er een uitgebreid assortiment aan dieetvoedingen in huis: drinkvoedingen, verdikkingsmiddel, voedingsuiker en sondevoeding. Dit zijn kant-en-klaar-preparaten die de normale voeding aanvullen.

Verantwoordelijkheden en taken

Verpleeghuisarts:	Zo nodig inschakelen paramedische disciplines bij geconstateerde voedingsproblemen. motiveren, stimuleren en instrueren van de bewoner en diens omgeving, Adequate verwerking in zorgplan.
Diëtist:	Opstellen voedingsadvies, instrueren, motiveren, stimuleren verzorgenden en bewoner bij uitvoeren voedingsadvies, terugkoppeling naar verpleeghuisarts.
(Contact) verzorgende:	Signalerende functie voor voedingsproblemen, afnemen screeningslijst voedingstoestand, motiveren, stimuleren en instrueren van de bewoner en diens omgeving, terugkoppeling aan verpleeghuisarts, uitvoeren voedingsadvies.
Facilitaire dienst:	Leveren van voeding op basis van voedingsadvies.

Referentie met andere documenten

Multidisciplinair beleid Vocht en Voeding
Richtlijn Vocht en Voeding
Richtlijn slikproblemen
Artsenwijzer diëtetiek

Bijlage 1

Aanvraagformulier Dieetbehandeling	
Datum:	
Woning:	
Bewoner:	
Aankruisen wat van toepassing is	
Diëten:	
<ul style="list-style-type: none">• Energieverrijkt dieet• Energie- en eiwitverrijkt dieet• Energiebeperkt dieet• Diabetes dieet• Voedingsvezelverrijkt dieet• Aangepaste consistentie, nl.:	
Voedingssupplementen:	
<ul style="list-style-type: none">• Cubitan• Fortimel• Forticreme• Nutridrink• Ensini• Profitar• Fantomalt• Nutilis• Nutrison (diverse soorten sondevodeing)• Anders, nl. :	
Naam Verpleeghuisarts/diëtist:	
Handtekening Verpleeghuisarts/diëtist:	
Dit formulier bewaren in het zorgdossier achter tabblad diëtist (14)	

Bijlage 2

Bestelformulier Voedingssupplementen Vilente Pieter Pauw

Datum:
Woning:
Bewoner:

Voedingssupplementen:

Aantal	Omschrijving
	Cubitan
	Fortimel
	Forticreme
	Nutridrink
	Ensini
	Protifar
	Fantomalt
	Nutilus
	Nutrison (diverse soorten sondevoeding)
	Anders nl. :

Door verpleeghuisarts/diëtist getekend aanvraagformulier dieetbehandeling in zorgdossier aanwezig JA / NEE *

Handtekening teamleider
.....

* Doorhalen wat niet van toepassing is

Dit formulier indienen bij de receptie/transport

Bijlage 3

Deze lijst zit voor in de cardex.

Bijvoedingslijst

Maand: Jan / Feb / Mrt / Apr / Mei / Juni / Juli / Aug / Sep / Okt / Nov / Dec

	Naam bewoner			Naam bewoner			Naam bewoner		
	Product1	Product2	Product3	Product1	Product2	Product3	Product1	Product2	Product3
	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd	Tijd
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									

Codes

Nutridrink		ND
Nutridrink Multifibre		ND- MF
Ensini		E
Fortifresh		FF
Fortimel		FM
Forticreme		FC
Cubitan		CB
Pruimenmousse		PM

Bijlage 4

Werkinstructie verdikken van dranken

1. Maak gebruik van Nutilis bij het verdikken van dranken
2. Maak gebruik van de speciale lepel (in het blik)
3. Strijk de lepel met een mes af
4. Maak gebruik van de shakebeker bij het verdikken, met uitzondering van warme dranken!
5. Voeg het verdikkingsmiddel toe volgens onderstaande tabel en advies van de logopedist (dikte 1,2 of 3)
6. Geen lepeltje in het kopje, het glas of de beker laten staan. Als de bewoner de lepel in zijn/haar mond neemt en vervolgens weer terugzet, kan de vloeistof dunner worden door het speeksel
7. Neem contact op met de logopedie, wanneer je het idee hebt dat het verdikken niet goed gaat. Bij afwezigheid van de logopedie kan je contact opnemen met de AVV'er of contactverzorgende

	1 (karnemelk/chocomelkdikte) ***	2 (yoghurtdikte) ***	3 (vladikte) ***
Kopje koffie 100 ml (met/zonder melk)	1 schepje	1,5 schepje	2 schepjes
Kopje thee * 100 ml	1 schepje	(1,5) schepje	(2) schepjes
Sinaasappelsap ** 150 ml	1,5 schepje	2 schepjes	2,5 schepjes
Appelsap ** 150 ml	1,5 schepje	2 schepjes	2,5 schepjes
Nutridrink **** 200 ml	(dikte van de substantie)	3 schepjes	5 schepjes
Fortimel **** 200 ml	(dikte van de substantie)	3 schepjes	5 schepjes
Cubitan **** 200 ml	(dikte van de substantie)	3 schepjes	5 schepjes

N.B.

* Verdikken van thee. Zorg voor wat sterkere thee, eventueel smaakjesthee en/of suiker. Bij dikte 2 en 3 gaat de smaak van de thee verloren

** Verdikken van appelsap en sinaasappelsap. Wanneer de bewoner dikte 3 nodig heeft, gaat de voorkeur qua smaak uit naar appelmoes of vruchtenmoes

*** Melkproducten zijn niet goed smakelijk te verdikken. Beter kan je de bewoner het volgende geven;

Dikte 1; karnemelk of chocolademelk
Dikte 2; yoghurt (eventueel met suiker)
Dikte 3; vla

**** Bijvoeding is niet goed smakelijk te verdikken. Indien een bewoner bijvoeding nodig heeft én het advies heeft gekregen verdikte dranken te drinken, neem dan contact op met de logopedie

Werkinstructie verdikken van dranken

- Koude dranken

1. Schenk 50 ml vloeistof in de shakebeker
2. Voeg de gewenste hoeveelheid nutilis geleidelijk toe
3. Meng dit goed met een vork of garde tot er een gladde oplossing is gevormd
4. Voeg geleidelijk de overige vloeistof toe
5. Plaats het deksel op de shakebeker en schud goed tot er een gladde oplossing is gevormd
6. Laat de oplossing zo'n 3 minuten staan
7. Schenk de verdikte drank in een glas/beker/kopje

- Warme dranken

1. Schenk 50 ml vloeistof in een beker, kopje of glas
2. Voeg de gewenste hoeveelheid nutilis geleidelijk toe
3. Meng dit goed met een vork of garde tot er een gladde oplossing is gevormd
4. Voeg geleidelijk de overige vloeistof toe
5. Roer het geheel goed door tot er een gladde oplossing is gevormd
6. Laat de oplossing zo'n 3 minuten staan